

КАФЕДРА
МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬК

**ТЕМА №3: “Відхильна поведінка
військовослужбовців”**

**ЗАНЯТТЯ №10: “ Сутність та
особливості суїцидальної поведінки
у військовослужбовців”**

Навчальна мета:

- Ознайомити слухачів із ознаками суїцидальної поведінки;
- ознайомити слухачів із факторами що впливають на скоєння самогубства військовослужбовцями та вимогами щодо профілактики самогубств.

Виховна мета:

- формувати у слухачів риси, необхідні військовому керівнику для професійної діяльності;
- формувати світогляд слухачів спираючись на національні історичні та військово-патріотичні традиції, загальнолюдські цінності;
- сприяти розвитку у слухачів почуття свідомої військової дисципліни, відповідальності і цілеспрямованості.

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- **В.В. Ягупов «Військова психологія».**
- **«Военная психология и педагогика», под редакцией П.А. Корчемного, 1998.**
- **В.В. Ягупов «Морально-психологічне забезпечення». К.: 2002.**

Навчальні питання:

1. Сутність та чинники суїцидальної поведінки.

2. Хибні уявлення (міфи) про суїцидальну поведінку.

Самостійна робота
Методики визначення ризику суїциду

Сутність та чинники суїцидальної поведінки

Природа суїцидальної поведінки

СУЇЦИД

(в перекладі з англійської — самогубство)

акт самогубства, скоєний у стані сильного душевного розладу, або під впливом психічного захворювання;

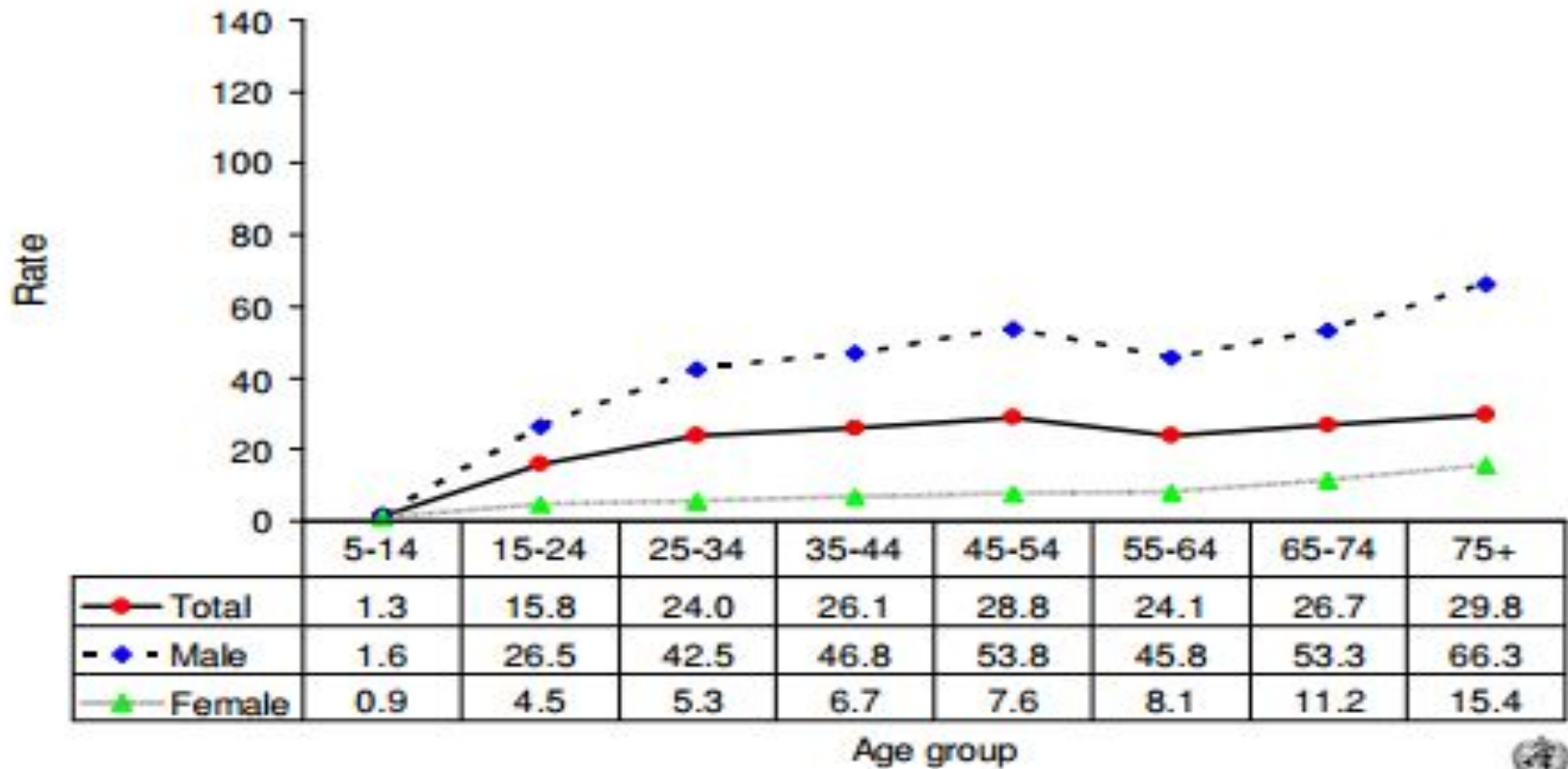
усвідомлюваний акт самоусунення від життя під впливом гострих психотравмуючих ситуацій.

Рівень суїцидальної активності в Україні в період з 1994 по 2005 роки:

Рік	На 100 тис. населення	
	Серед цивільного, чол..	Серед військовослужбовців Збройних Сил України, чол.
1994	27	23
1995	28	25
1996	29	21
1997	29	25,7
1998	29,6	21,7
1999	29	17,4
2000	28	17,1
2001	28,7	14,0
2002	26,7	10,8
2005	29,4	11,1

Найбільша кількість самогубств припадає на вік ...

Suicide rates (per 100,000), by gender and age, Ukraine, 2009.

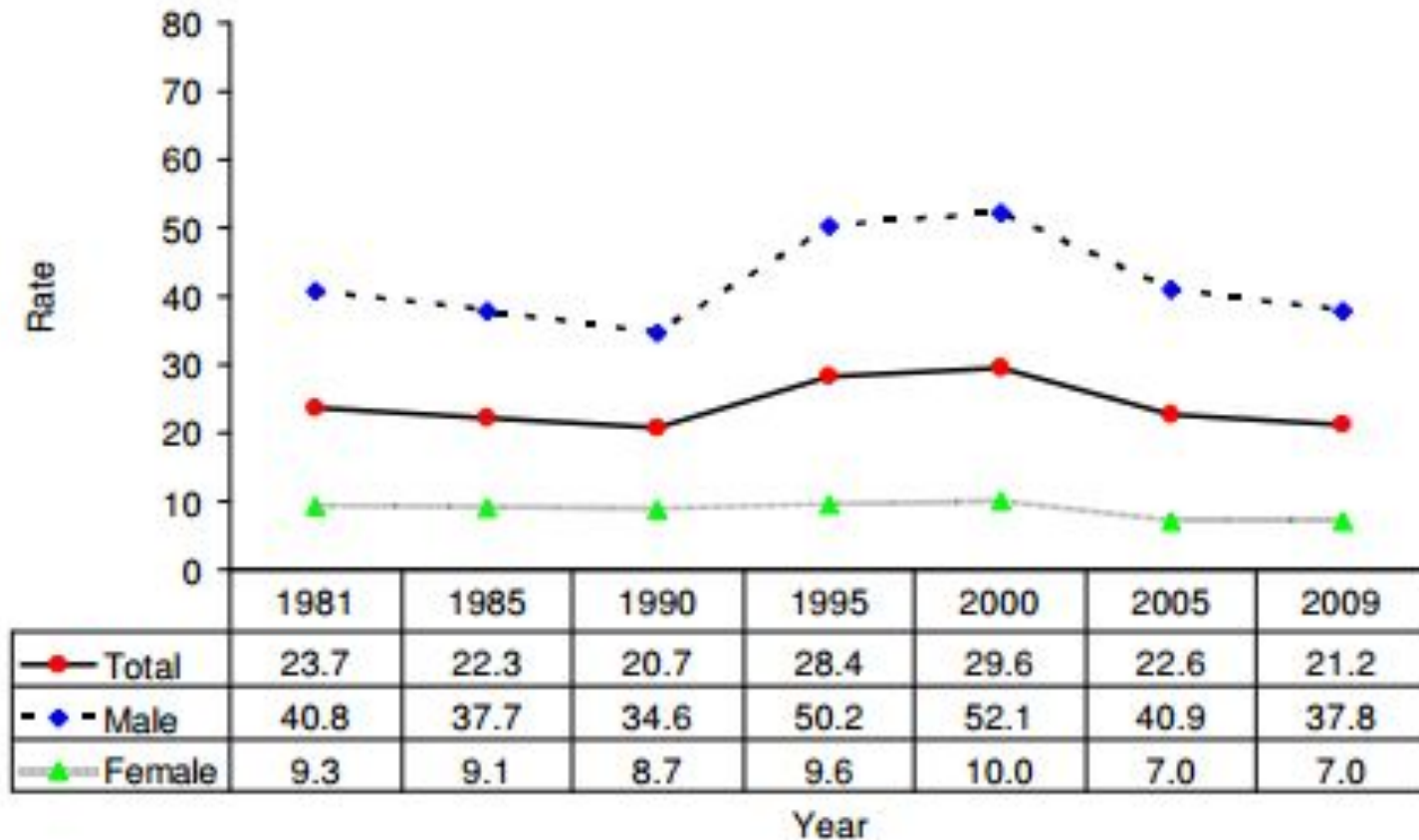

Середньорічний рівень самогубств у ЗС України в середньому удвічі менший ніж серед цивільного населення країни.

Динаміка самогубств в Україні

Suicide rates (per 100,000), by gender, Ukraine, 1981-2009.

За рівнем самогубств Україна займає 13 місце у світі, поступаючись, зокрема, Литві, Білорусі, Угорщині, Японії, Південній Кореї

Конфлікти, які пов'язані з антисоціальною поведінкою військовослужбовців:

- побоювання кримінальної відповідальності;
- страх ганьби у зв'язку з антисоціальним вчинком.

Конфлікти, які пов'язані зі станом здоров'я військовослужбовця:

- хронічні, соматичні захворювання;
- фізичні недоліки (дефекти мовлення, особливості зовнішності, які сприймаються як недоліки).

Основні мотиви та причини самогубств

соціально-
економічні

низький рівень санітарно-
просвітницької роботи

службові

невжиття заходів,
спрямованих на зміцнення
військової дисципліни

сімейні

стан
здоров'я

низька ефективність заходів,
спрямованих на
попередження спроб
суїцидів

недостатнє вивчення
командирами
особистих якостей
воїнів

відсутність роботи з
попередження нестатутних
взаємовідносин

Дані суїцидальних дій військовослужбовців строкової служби

Найменування конфліктної ситуації	Кількість суїцидальних дій	у % до загальної кількості за 1998-2000 роки
Індивідуальні та адаптаційні труднощі військової служби	4	26,6
Конфлікти у родині	7	46,6
Хвороба, психічні порушення	3	20
Боязнь ганьби	1	6,6
Всього	15	100

Кількість суїцидальних дій в залежності від строку служби

Строк служби	Кількість суїцидальних дій	у % до загальної кількості за 1998-2000 роки
Від 3 до 4 місяців	7	41
Від 5 до 8 місяців	10	59
Всього	17	100

Фактори що впливають на самогубство серед солдат першого періоду служби

I. Індивідуально-психологічні фактори.

- *Вік.*
- *Стать.*
- *Сімейне виховання.*
- *Сімейний стан.*
- *Втрата близьких людей.*
- *Відчуття неповноцінності.*
- *Наявність суїцидальних спроб у минулому.*
- *Психологічні особливості людини.*

II. Зовнішні фактори.

- *Кризи в суспільстві.*
- *Специфіка військової служби.*

29.

Тривіт

1. За доболарат п-ка Годованиць, я
того не брав
2. Милош Військової квіток, забутив
що я того воодуже брався передати.
3. Франік, передай пошалуєба центр
браткам тел. код 8. 04358-3-62-87.
Гейзерська Люба

За 4 роки служби там же підозри
в криєтвистві не було,
зараз за ~~я~~ ні за що я
теж по блаку під це прозвізико
Надоєво дати в своїх друзях
звезазу до себе
МАМА Я ВАС УСІХ ЛЮБЛЮ

Каташівка, видаг, Любілка,
я тебе дуже люблю і не перенесу
твоеї звезазу.

Видагіє Ромо.

За обставинами та місцем скоєння кількість самогубств розподіляється таким чином

Обставини та місце суїциду	Кількість суїцидальних дій	у % до загальної кількості за 1998-2000 роки
Несення вартової служби	2	12
На території в/частини	6	35
Знаходячись в самовільній відлучці, за територією в/ч	3	18
Знаходячись у короткотерміновій відлучці	6	35
Всього	17	100

Кількість суїцидальних дій від рівня освіти

Освіта	Кількість суїцидальних дій	у % до загальної кількості за 1998-2000 роки
Неповна середня	2	12
Середня, середньо-спеціальна	15	88
Всього	17	100

Кількість суїцидальних дій залежно від місця проживання

Освіта	Кількість суїцидальних дій	у % до загальної кількості за 1998-2000 роки
Місто	11	65
Село	6	35
Всього	17	100

Діяльність командирів і офіцерів з виховної роботи щодо профілактики суїцидальних подій

1 етап

Вивчення індивідуальних психологічних особливостей військовослужбовців

2 етап

Раннє виявлення суїцидальних намірів

3 етап

Проведення профілактичних індивідуальних бесід

4 етап

Надання допомоги і психологічної підтримки

Алгоритм роботи посадових осіб щодо профілактики суїцидальних проявів

1 Виявлення осіб суїцидального ризику

2 Оптимізація спрямованості особи, чинників середовища та життєдіяльності

3 Визначення та подолання суїцидальних ситуацій

Мета бесіди:

допомога в подоланні
перешкод і протиріч

реконструкція
спрямованості особи

виведення зі стресової
ситуації, з “обстановки
тупика”

встановлення обсягу
мінімально необхідних
заходів щодо попередження
суїцидальної спроби

Загальні рекомендації для проведення бесіди

1 Підбирайте “ключі” до розгадки суїциду

2 Віднесіться до суїцидента як особистості

3 Встановіть турботливі взаємини

4 Будьте уважним слухачем

5 Не сперечайтесь

6 Задавайте питання

7 Не пропонуйте неможливого

8 Запропонуйте конструктивні підходи

9 Вселяйте суїциденту надію

10 Оцініть ступінь ризику самогубства

11 Не залишайте людину сам на сам в ситуації високого суїцидального ризику (нестабільного МПС)

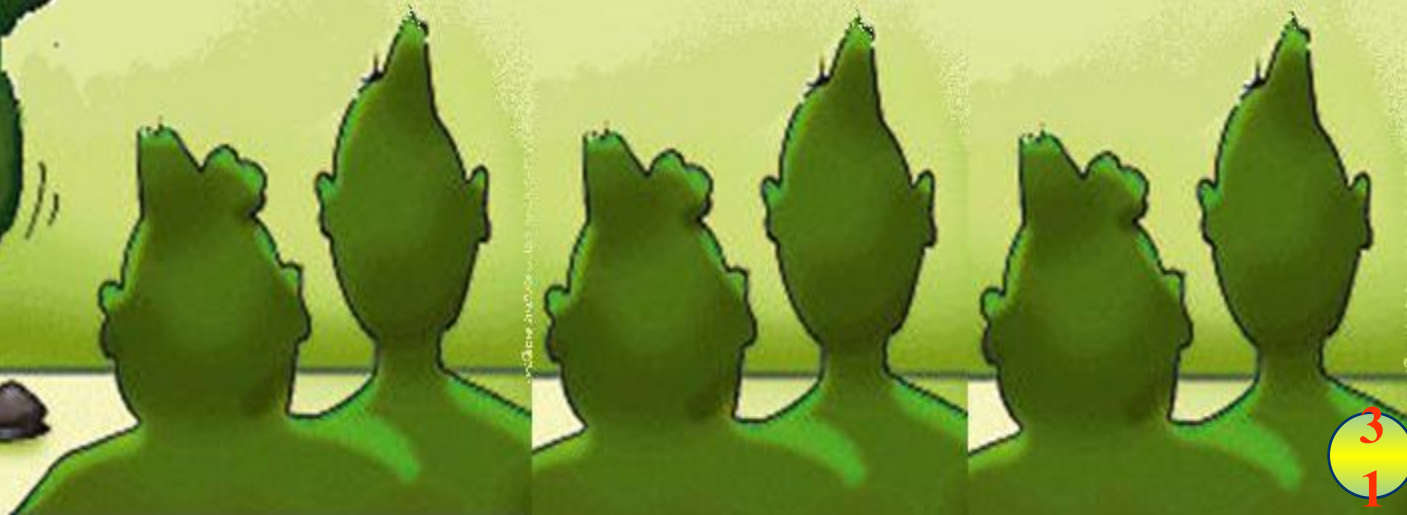
12 Зверніться за допомогою до фахівців

**Необхідно
пам'ятати, що
люди здійснюють
суїцид переважно
у випадках, якщо:**

**не бачать вирішення своїх
проблем**

**спроби справитися з
проблемами завершилися
невдало**

**різко загострилося відчуття
безнадійності**

Конфлікти, які обумовлені специфікою військової діяльності:

- індивідуальні адаптаційні труднощі військової служби;
- труднощі чи негативні результати виконання конкретного службового завдання;
- міжособистісні конфлікти з військовослужбовцями інших періодів служби;
- службові і міжособистісні конфлікти зі своїми начальниками (підлеглими).

Конфлікти, які обумовлені специфікою особисто сімейних (родинних) взаємовідносин військовослужбовців:

- нерозділене кохання;
- зрада коханої дівчини, жінки (дружини), розлучення;
- важка хвороба, смерть близьких;
- інтимно-сексуальні конфлікти.

Хибні уявлення (міфи) про суїцидальну поведінку

Соціальні міфи про самогубство

Міфи

Самогубці - психічно ненормальні люди

Суїцидента неможливо зупинити

Існує тип людей, схильних до самогубств

Дійсність

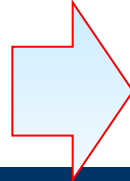
80-85% воїнів, що вчинили самогубство, були практично здоровими особами

Кризовий період у більшості людей є тимчасовим

Самогубство здійснюють особи з різними психологічними особливостями

Міфи

Не існує попередніх ознак самогубства

Дійсність

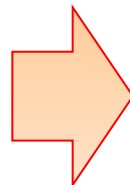
Існують передвісники самогубства (вербальні та поведінкові)

Людина, яка говорить про самогубство, ніколи його не здійснить

Люди схильні у тій чи іншій формі повідомляти про майбутній суїцид

Людина ніколи не повторить знову спробу самогубства

Ризик повторної спроби досить високий

Міфи

Рішення про самогубство
приходить раптово, без
попередньої підготовки

Дійсність

Залежить від типу
суїцидальної поведінки

Демонстративний тип
прагне показати
реальність суїцидних
намірів, звернути на
себе увагу, викликати
співчуття.

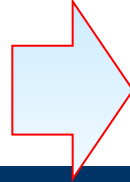
Афективний тип
здійснює самогубство
на висоті сильного
переживання.

**Істинно-
суїцидальний тип** -
обдумане бажання
покінчити із собою,
що закріпилося у
свідомості.

Прихований - поведінка, свідомо пов'язана з
підвищеним ризиком і яка часто приводить до
“випадкової” смерті

Міфи

Потяг до самогубств передається спадково

Дійсність

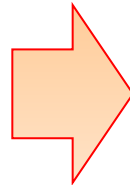
Не передається, але ймовірність самогубства дійсно є вищою

Завантаженість роботою сприяє попередженню суїциду

Перенавантаження підвищує ймовірність суїциду

Вживання алкоголю допомагає зняти суїцидальні переживання.

Може навпаки додати рішучості у скоєнні суїциду

Таким чином, закінчуючи розгляд навчальних питань ми бачимо, що діяльність командирів і начальників з попередження аутоагресивної поведінки серед військовослужбовців повинна будуватися з **урахуванням всіх умов і чинників**, а це вимагає хороших **знань** проблеми, **володіння** навичками надання допомоги в кризових ситуаціях **виконання** вимог керівних документів **творчого підходу** при організації даної роботи, що сприятиме зниженню суїциїдальних проявів, допоможе зберегти життя і здоров'я багатьом військовослужбовцям.

Завдання на самопідготовку:

«Психологічна характеристика
військовослужбовців, схильних до суїцидальної
поведінки».

опрацювати Тему **17** «Військова психологія»
В.Ягупова, стор. **494-496**

